

MedieKultur 13

1990

© Forfatterne og MedieKultur

Omslag: Johan Adam Linneballe, MAA, IDD.

Tryk: Werk's Offset, Århus

ISSN 0900-9671

Redaktion:

Jørgen Bang, Århus Universitet

Ib Bondebjerg, Københavns Universitet

Carsten Hansen, Institut for grænseregionsforskning, Åbenrå

Jørgen Poulsen, Roskilde Universitetscenter (ansvarshavende)

Kim Schrøder, Roskilde Universitetscenter

Anne Jerslev, Danmarks Biblioteksskole

Redaktions- og tidsskriftsadresse:

MedieKultur, AUC

Fibigerstræde 13

9220 Aalborg Ø

Tlf. (08) 158522, lok. 2978, kl. 8.30-11.30

Giro:

4 10 62 96

Priser:

Abonnement for 1989 (nr. 11+12): kr. 130,-. For 1990 (nr. 13+14): kr. 130,-.

Enkeltnre.: kr. 75,-.

Ved køb af mindst 5 eks. i samme bestilling: kr. 50,- pr. eks. Tidligere nr. af "Massekultur og Medier" (3, 5, 6, 7, 9, 10, 11) kr. 50,- pr. eks. Abonnement og enkeltnre. bestilles ved at indbetale beløbet på ovennævnte girokonto og angive årgang og nr.

MedieKultur nr. 1, 2 og 7 er udsolgt.

Udgiver:

Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark

Indledning

Historie er det første emne i det grundkursus, som British Open University kræver af deres studerende som en obligatorisk indgang til alle humanistiske studier.

Argumentet i den første TV-udsendelse er, at historien er nødvendig, hvis vi skal forstå nutiden. Men samtidig er det en væsentlig pointe i denne TV-udsendelse, at ordet 'historie' først anvendes langt henne i fremstillingen. Indtil da tales der om fortiden og de spor den har efterladt os i form af dokumenter, genstande og andre kilder. Historie bliver fortiden først, når den gøres til genstand for fortolkning og rekonstruktion.

Denne pointe er det vigtigt at fastholde i forhold til dette nummer af MedieKultur, som handler om mediehistorie. Mediernes historie er også et resultat af rekonstruktioner ud fra mange forskellige kilder, som er blevet fortolket og sat ind i en udviklingsmæssig sammenhæng. Sagsforholdet er endda yderligere kompliceret af, at mediehistorien har flere niveauer:

- medierne har en egen historie, som er nært forbundet med teknologihistorien,
- medierne er en del af den 'store' historie med den funktion at sætte dagens begivenheder ind i en sammenhæng - m.a.o. mediernes historie er også historien om, hvordan de selv er med til at fortolke og skrive historie,
- mediehistorien har endvidere en historie, idet de forståelsesformer, som har skabt sammenhænge i forskellige mediehistoriske fremstillinger, også er blevet ændret i årenes løb. Hvis mediehistorien er en meta-historie er der altså her tale om en meta-meta-historie.

Artiklerne i dette nummer forholder sig til disse problemstillinger. Nogle mere generelt ved at indkredse de spørgsmål, som er forbundet med at skrive og forske i mediehistorie. Andre mere abstrakt i form af diskussioner af mediernes samfundsmæssige funktion før og nu. Og igen andre helt konkret som historiske studier af forskellige genrer i bestemte medier.

Mange af artiklerne bygger på foredrag, som blev holdt på SMID's (Sammenslutningen af massekommunikationsforskere i Danmark) årsmøde på Fuglsøcentret i november 1989.

Den første artikel af *Hans Frederik Dahl* sætter massekommunikationen ind i et større kulturhistorisk perspektiv. Dahl fremhæver, at massemedielprodukterne i stor udstrækning er genbrugsprodukter på et internationalt marked. De ophæver den tidens og stedets identifikation, som normalt karakteriserer kulturprodukter. Derfor er massemediernes kulturhistorie anderledes end så megen anden kulturhistorie.

I de to efterfølgende artikler af *Gunhild Agger* og *Søren Schou* perspektiveres hele den historiske fortolkningsproces, idet der anlægges to forskellige synsvinkler på det samme fænomen. Skal nostalgien i sen-80'ernes reklamer ses som en genoplivning af århundredskiftets danske historieforståelse, også kaldet guldalderkonceptionen, eller er den led i en international strømning?

Hvor de tre første artikler således direkte forholder sig til de problemer, som er forbundet med at skrive massekommunikationens historie, dér diskuterer de to sidste kultur, medier og kommunikation i et bredere historisk perspektiv. Begge disse artikler er skrevet af englændere ud fra et engelsk perspektiv, som ikke er identisk med et dansk, men som har mange lighedspunkter.

Forud for den første artikel bringes en lille introduktion til Raymond Williams kulturkritiske forfatterskab skrevet af Michael Skovmand.

Williams egen artikel stammer fra begyndelsen af 80'erne, men er oversat til dansk og bragt her, fordi den på aktuel vis forholder sig til den teknologiske determinisme, som fortsat præger medie- og kulturdebatten.

I den efterfølgende artikel af Graham Murdock sættes offentlighedsdiskussionen på medieforskningens dagsorden igen. Murdock diskuterer kommunikation og politisk myndiggørelse i de kapitalistiske demokratier i lyset af de seneste kulturelle og politiske opbrud såvel i Vest som i Øst. Specielt forholder han sig til den rolle som public service-medierne kan spille fremover.

Nummeret afsluttes med en fyldig anmeldelsessektion, hvor bl.a. LO's store medieanalyse fra efteråret 1989 får en grundig omtale.

Redaktionen

Kan *Batman* dateres?

Om massekommunikasjonen som kulturhistorie

Af Hans Frederik Dahl

Hans Frederik Dahls artikkel er et bud på, hvordan massekommunikasjonen kan tenkes ind i kulturhistorien.

Første halvdel af artiklen fremhæver de problemer, det rejser, når massekommunikasjonen med dens karakteristika i form af serialitet, trivialitet og internationalitet skal reflekteres i forhold til en kulturhistorisk tradition, som normalt tænker i begreber som tidsånd, kunstnerisk originalitet og nationalt særpræg.

Sidste halvdel fokuserer på tre centrale aspekter ved massekommunikasjonen, som også er afgørende for dens kulturhistorie: dens nære forbindelse til musikken, dens internationale karakter og dens konstante tilbagevenden til tidligere produkter.

I skandinavisk filmhistorie står *melodramaet* fra årene før 1914 som en distinkt og egenartet sjanger. Disse handlingsmettede spillefilmer av 2-3 rullers lengde, med sine stiliserte intriger og sterke følelses-sjablonger, ble dengang mottatt som kinematografiens generøse gave av kjærlighet og død til de store masser. De kan den dag i dag sees som lydløse operaer av tildels sterk uttrykkskraft: eminente uttrykk for en genre fra filmens tidligere kulturhistorie.

En typisk produksjon av dette slag, Frans Lundbergs "Liebe macht blind" fra 1912, er dertil interessant ved det at den så tydelig søkte ut mot et større marked, mot den verdensdistribusjon som på denne tid var i ferd med å etableres for de levende bilders magi. Lundberg opererte fra Malmö og København; han brukte danske skuespillere i sine filmer, og siktet med "Liebe macht blind" som med sine andre suksesser - *Värmländingarna*, *Afgrunden*, *Massösens offer* - mot det store, internasjonale publikum.

Jeg er selv ingen filmforsker, og har såvisst ingen originale ting å si verken om filmen, produsenten eller genren. Jeg tillater meg likevel å bruke "Liebe macht blind" som en konkret inngang til de mer generelle spørsmål om massemedienes kulturhistorie som jeg skal reise i dette innlegget. La oss derfor ta noen skritt innover i det spennende melodrama.